

Sutrypta vaikystė

Apie 1951 m. spalio mėnesį vykusią tremties operaciją „Osen“ („Ruduo“) pasakoja Paparčių krašto tremtinė **Rasa Čiuladaitė-Peslekienė**. Jos pasakojimas yra apie tremtį Tomsko krašte. 1951 m. Rasa Čiuladaitei-Peslekienei buvo vos ketveri metukai. Jos prisiminimai prasideda nuo 1951 m. spalio 2 d. ryto:

„... Buvau pažadinta močiutės ir mamos verksmo. Mamos balse pajutau kažką labai negero, mažomis rankytėmis griebiausi ir apsikabinau jos kaklą, stipriai prispaudžiau. Nesupratau, kodėl mūsų namuose šmirinėjo ginkluoti žmonės, nesupratau, kodėl į kieme stovintį sunkvežimį krovė mūsų daiktus. Tėvelis krovėsi savo brangiausią turtą – knygas, o kažkuris skrebas jam pasakė, girdi, lašinių įsidėk, o ne knygų.

Mama ir močiutė mane rengdamos labai verkė, bet kai pamačiau, kad ir tėvelio veidu nuriedėjo ašaros, mano maža širdelė pajuto, kad vyksta kažkas baisaus ir nepataisomo. Paėmiau savo lėlytę, spaudžiau prie savęs ir verkiau...

Nuskriejo žinia per kaimą, raudodama atbėgo mamos mama, teta Janė. Ištiesiau rankas į senelę Bronę, tačiau šautuvo vamzdžiu buvau nustumta atgal. Neleido man prisiglausti, apsikabinti. Juk aš jau įrašyta į liaudies priešų sąrašą, aš, ketverių metų – „nusikaltėlė“. Iškrito mano lėlytė, o kareivis savo kerziniu batu užmynė ją ir sutraiškė. Tas purvinas batas ne tik lėlė, bet ir mano nerūpestingą vaikystę sutrypė. Pradėjo rinktis kaimynai, skrebai pradėjo skubinti. Išvežimo vadovas liepė lipti į sunkvežimį, o teta Janė pasinaudojo sąmyšiu, mane tyliai paėmė, prisispaudė ir bandė bėgti, tačiau aš pradėjau šaukti: „Noriu mamytės, kas buvo čia neskanu, ten bus skanu, tik nepalikit!“ Skrebai prisivijo ir ištraukė mane iš tetos glėbio. Susodino mus ant maišų, prie borto – ginkluoti sargybiniai. Išvežamų ir išlydinčiųjų raudos susiliejo. Atbėgo mamos brolis mokytojas – dėdė Stasys, kitas dėdė Jonas... Mašina išvažiavo iš kiemo. Namo langai tušti žiūrėjo į išvežamuosius. Taip buvo atimti iš manęs Gimtieji namai. Senelė, senelis, teta Janė ir dėdės vijosi sunkvežimį, kol senelė nualpo ir mes dingome už posūkio. Taip iš manęs atėmė mamos tėvus – mano senelius, tetą, dėdę... Vežė visus sugrūdę į gyvulinius vagonus: ir šimtamečius senelius ir ką tik gimusius kūdikius...

...Atvykome į Tomsko sritį. Čia mes su dar viena šeima pirtelėje kiauru stogu ant upės kranto ir gyvenome“...

„...Turėjome rudą katiną, kuris miegodavo ant mano kaklo, toks šiltas, šiltas... Kai 1957 paleido iš tremties, tai katinas, pamatęs, kad šeima susikrovė savo ryšulius, išėjo ir negrižo. Gal tai buvo nuojauta? Paskui radome jį nebegyvą gulintį prie tvoros. O juk aš būčiau jį vežusi į Lietuvą. Aš meškeriodavau žuvį, o katinas eidavo pasitikti ir atsiimti savo dalies. Tėvams, mes, Sibiro vaikai, padėdavome dirbti darbus: kasdavome kastuvais žemę, grėbdavome šieną, laistydavome daržoves, apkaupdavome bulves. Atėjus žiemai (o sniego būdavo apie 2 metrus), šokinėdavome nuo tvorų į tą baltą sniego patalą, važinėdavomės rogutėmis. Vasaros metu būdavo labai daug uodų, tai reikėdavo storai apsirengti, nors lauke buvo iki +45⁰C. Eidavome į upę, panirdavome į vandenį, tik nosys ir akys matydavosi. Eidavome grybauti, uogauti, tik labai bijodavome pasiklysti Sibiro platybėse. Mano vienas iš sibirietišku žaislų buvo lėlė, tik nesijuokianti, buvo eglės trikampė šakutė. Jos suknelė buvo iškirpta iš spalvotų popierielių.

... Žaisdavome slėpynių. Iš rąstelių buvome pasidarę mažą nameliuką, lauže kepdavome kedrų kankorėžius“...

„...Sulaukus mokyklinių metų, pradėjau lankyti 1-ją klasę. Po metų baigiau ir antrąją klasę. Mokėmės rusų kalba. Niekam nuolaidų nedarė. Lietuviškai mokėsi gerai. Dar ir šiandien prisimenu dvejetą gautą už nedrausmingumą.. Prižiūrėtojų vaikai irgi lankė mokyklą, jie tremtinius vadindavo „banditais“, „fašistais“. Niekad neužmiršiu, kada vienam vaikui už nuolatinius įžeidinėjimus įplėšiau marškinių rankovę. Šis randas širdy liko visam gyvenimui: o juk aš tik gyniau savo garbę...

...Grįžusi į Lietuvą lankiau 3 klasę. Pirmas diktantas buvo raudonas nuo padarytų klaidų...

...Skaudi praeitis niekada nėra palikusi manęs. Jei skaitau apie tremtį ar žiūriu filmą, ašaros rieda skruostu, o širdį drasko rauda. Kai anūikai pasako, kad kas nors neskanu, tai prisimenu, kad Sibire juoda šlapia forminė duona, padažyta į aliejų buvo skaniausias kasdieninis mūsų valgis...

Užrašė Joana Perednienė
Kaišiadorių raj. Paparčių pagr. mokyklos mokytoja
2012 m.